

HOOFDSTUK 4. WAPENBEZIT IN BELGIË

Uit de resultaten van een recente bevraging die in opdracht van het Vlaams Vredesinstituut werd uitgevoerd door TNS Dimarso bij een representatieve steekproef van duizend Belgen blijkt dat twee derde van de bevolking (67%) van mening is dat er te veel vuurwapens zijn in onze samenleving. Slechts een kleine minderheid van de bevolking (13%) is het niet eens met deze stelling. De opvatting dat er te veel vuurwapens zijn in onze samenleving leeft sterk. Bij beide geslachten, de verschillende leeftijdsgroepen en de verschillende niveaus van scholing is de meerderheid van de bevolking het eens met deze stelling. Wel merken we dat vrouwen (75%) deze mening vaker zijn toegeedaan dan mannen (59%) en dat de groep die met deze stelling akkoord gaat groter wordt naarmate de leeftijd en de scholingsgraad van de respondenten toeneemt. Onze analyses tonen ook aan dat de opvatting dat er te veel vuurwapens zijn iets sterker leeft in Wallonië (74%) dan in Vlaanderen (64%) en Brussel (67%)¹ en dat dit verschil niet kan worden verklaard door een verschillende verstedelijkingsgraad. Uit onze analyses blijkt verder dat mensen met vuurwapens in huis op dit vlak statistisch significant niet verschillen van de rest van de bevolking²; ook de grote meerderheid van de vuurwapenbezitters is van mening dat er te veel vuurwapens zijn in onze samenleving (61%). Slechts een kleine minderheid is het daarmee niet eens (20%). Ook hier geldt deze vaststelling voor de drie gewesten.

Tabel 4.1. Attitudes t.a.v. “Er zijn te veel vuurwapens in onze samenleving”, per gewest.

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	BHG
(Helemaal) akkoord	64,3%	74,1%	67,0%
Neutraal	20,6%	13,9%	26,0%
(Helemaal) niet akkoord	15,1%	11,9%	7,0%
	N = 647	N = 294	N = 100

In de debatten over de wapenwet en over particulier wapenbezit wordt vaak de vraag opgeworpen hoeveel vuurwapens er nu precies in België circuleren. Volgens een schat-

ting die steeds opnieuw vermeld wordt, ook door de federale regering in haar communicatie voorafgaand aan de hervorming van de wapenwet in 2006,³ zouden er in België tussen de 1,5 en de 2 miljoen wapens aanwezig zijn. De bron en de methode van deze schatting blijven echter onduidelijk. Dit cijfer van 1,5 tot 2 miljoen wapens wordt door stakeholders en door de media bovendien niet consequent gehanteerd. Soms wordt het cijfer gebruikt om het totale aantal wapens (legaal *en* illegaal) aan te geven, soms wordt het geciteerd als het aantal illegale wapens. En dat is niet de enige reden waarom deze schatting problematisch is. Een schatting van het aantal illegale wapens is hoe dan ook erg moeilijk en ook een zicht op het aantal vrij verkrijgbare vuurwapens ontbreekt. De werkelijkheid blijft voorlopig dat het totale aantal vuurwapens dat in België circuleert en door particulieren voorhanden wordt gehouden, niet gekend is. In dit hoofdstuk zullen we dan ook geen schatting proberen te maken van het aantal vuurwapens in België. Dat betekent echter niet dat het onmogelijk is om cijfers te geven over het wapenbezit in België. Zo kan op basis van cijfers van de overheid een zicht geboden worden op het geregistreerde wapenbezit. In paragraaf 4.1 geven we cijfers met betrekking tot het aantal vuurwapenbezitters, het aantal vuurwapens, het aantal gestolen en verloren vuurwapens, het aantal ingeleverde en het aantal geregulariseerde vuurwapens in België, zoals die werden geregistreerd door het Centraal Wapenregister en/of de provinciale wapendiensten. In paragraaf 4.2 schetsen we het profiel en de historische evolutie van het vuurwapenbezit in België en plaatsen we dit vuurwapenbezit in een Europees perspectief op basis van twee telefonische enquêtes. De illegale aspecten van vuurwapenbezit worden behandeld in hoofdstuk 8.

4.1 Geregistreerd wapenbezit

Het Centraal Wapenregister (CWR) is een geïnformatiseerde databank waarin gegevens worden opgenomen over het bezit en de overdracht van vuurwapens, en over wapenbezitters en erkende personen.⁴ Ondanks de verschillende problemen waarmee het CWR kampt (zie 9.2.4), is het loutere bestaan van deze databank positief met het oog op de controle van wapenbezit en de strijd tegen illegale wapens. In tegenstelling tot onze buurlanden beschikt België met deze nationale databank over een belangrijke bron om zicht te krijgen op legaal wapenbezit.

4.1.1 *Aantal geregistreerde vuurwapenbezitters*

In het Centraal Wapenregister worden alle personen geregistreerd die op basis van een vergunning, een erkenning als handelaar of verzamelaar, een sportschutterslicentie of een jachtverlof vuurwapens voorhanden houden. Tabel 4.2 geeft de aantallen

wapenbezitters weer zoals die op twee tijdstippen (oktober 2006 en maart 2010) in het CWR geregistreerd stonden. Het gaat zowel over natuurlijke personen als over rechtspersonen.⁵

Om deze tabel correct te lezen, moet met een aantal elementen rekening gehouden worden. Ten eerste is het van belang te weten dat van de personen die ooit in het register ingevoerd werden, steeds een ‘identiteit’ (ID) bewaard blijft, ook als ze overlijden, hun wapens overdragen, of er afstand van doen.⁶ Het CWR bestaat dan ook uit ‘actieve’ en ‘passieve’ vuurwapenbezitters. Personen die niet langer een vergunningsplichtig wapen bezitten, blijven in het CWR opgenomen, maar als ‘passief’. De ‘actieve’ vuurwapenbezitters zijn de personen die volgens het CWR op dat moment minstens één vergunningsplichtig vuurwapen bezitten. Tabel 4.2 geeft een overzicht van het aantal in het CWR geregistreerde ‘actieve’ vuurwapenbezitters.

Tabel 4.2. Aantal actieve wapenbezitters in het Centraal Wapenregister, per provincie, per type identiteit, 2006 en 2010.

	2006		2010	
	Natuurlijke personen	Rechtspersonen	Natuurlijke personen	Rechtspersonen
Antwerpen	42 748	119	44 592	124
Brussel	21 765	281	22 666	291
Henegouwen	73 409	108	75 214	111
Limburg	27 584	64	29 180	77
Luik	47 700	159	49 717	173
Luxemburg	15 093	24	15 791	24
Namen	30 447	55	31 538	56
Oost-Vlaanderen	44 894	108	47 038	114
Vlaams-Brabant	37 479	67	38 764	73
Waals-Brabant	18 964	21	19 830	22
West-Vlaanderen	30 678	105	32 337	120
Zonder postcode	1798	34	1210	0
Totaal	393 704		409 062	

Bron: Federale Politie, Centraal Wapenregister (statistieken voor oktober 2006 en maart 2010).

Ten tweede moet bij de interpretatie van de onderstaande cijfers in rekening worden genomen dat het CWR jarenlang te kampen heeft gehad met achterstanden en fouten in de registraties van wapens op het lokale niveau, en met beheersproblemen op cen-

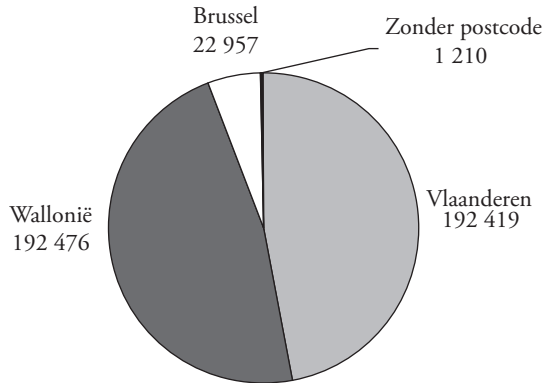
traal niveau. Dat heeft gevolgen gehad voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van het wapenregister. In 2004 voerde het Comité P een onderzoek uit naar de werking van het CWR. Een steekproef gaf aan dat 21% van de legaal verkregen vuurwapens niet, laattijdig of nog niet geregistreerd werd in het CWR, en dat 30% van de registraties fouten bevatte in de beschrijving van het wapen of in de gegevens van de bezitter. Het Comité P noemde het CWR daarom onbetrouwbaar, en oordeelde dat het in beleidsmatig noch in operationeel opzicht een bruikbaar instrument was.⁷ Sindsdien zijn verschillende pogingen ondernomen om fouten uit de databank te halen en de invoer van gegevens te optimaliseren, bijvoorbeeld door de koppeling van het CWR aan het Ariadne-systeem. Ondanks deze pogingen moeten de onderstaande cijfers met de nodige reserve gelezen en geïnterpreteerd worden. Niettemin geven deze statistieken een nuttige en interessante indicatie van het vuurwapenbezit in België.

Uit deze statistieken blijkt dat in 2010 bijna 410 000 actieve wapenbezitters geregistreerd stonden in het CWR. De overgrote meerderheid van de wapenbezitters zijn natuurlijke personen. Rechtspersonen die vuurwapens bezitten, zoals private beveiligingsfirma's, komen beduidend minder vaak voor. Onder de 'actieve' particuliere wapenbezitters kunnen we verschillende groepen onderscheiden. Ten eerste zijn er de personen die hun wapens hebben geregulariseerd of hiervoor een aanvraag hebben ingediend, en ten tweede de personen die sinds 2006 op legale wijze een vergunningsplichtig vuurwapen hebben verworven. Naast deze vuurwapenbezitters die in orde zijn met hun vergunningen hebben de cijfers van 'actieve' vuurwapenbezitters echter ook betrekking op vuurwapenbezitters die recentelijk overleden zijn en van wie de wapens nog niet werden ingeleverd of overgedragen, en op bezitters die hun wapens niet tijdig hebben geregulariseerd. Deze laatste groep bestaat dus uit natuurlijke personen die momenteel niet beschikken over de vereiste vergunningen. Aangezien vuurwapenbezitters uit die laatste groep ook in de cijfers zijn opgenomen, kunnen we ervan uitgaan dat er momenteel minder dan 410 000 legale bezitters van vergunningsplichtige vuurwapens zijn in België. De personen die in het CWR geregistreerd zijn als actieve vuurwapenbezitters, maar die niet over de vereiste vergunningen beschikken, kunnen in principe worden opgespoord.

De meeste geregistreerde vuurwapenbezitters vinden we in de provincies Henegouwen, Luik, Oost-Vlaanderen en Antwerpen. De minste in de provincies Luxemburg, Waals-Brabant en Brussel. Wanneer we de cijfers van de Vlaamse en de Waalse provincies met elkaar vergelijken, kunnen we vaststellen dat er in het CWR ongeveer evenveel vuurwapenbezitters geregistreerd staan in Vlaanderen als in Wallonië. Dit impliceert dat het percentage geregistreerde actieve vuurwapenbezitters op de bevolking beduidend hoger ligt in Wallonië dan in Vlaanderen: ongeveer 5,6% van totale bevolking in Wallonië is geregistreerd vuurwapenbezitter, vergeleken met 3,1% in Vlaanderen en 2,2% in Brussel.

Figuur 4.1. Aantal actieve wapenbezitters in het Centraal Wapenregister in Vlaanderen, Wallonië en Brussel in 2010.

Bron: Federale Politie, Centraal Wapenregister (statistieken maart 2010). Eigen berekening.

Tussen oktober 2006 en maart 2010 is een toename merkbaar van het aantal actieve vuurwapenbezitters die geregistreerd staan in het CWR. In deze periode steeg het aantal actieve vuurwapenbezitters in België met 15 000, wat neerkomt op een toename van 4%. Deze toename is het gevolg van een aantal nieuwe vuurwapenbezitters, maar ze kan ook gedeeltelijk worden toegeschreven aan de groep van vuurwapenbezitters die voor 2006 op illegale wijze bezitter waren van verweer- en oorlogswapens en die in het kader van de amnestieregeling een vergunning hebben aangevraagd en gekregen.⁸ Verder onderzoek is echter nodig om te bepalen hoe groot deze laatste groep is. Wel kunnen we concluderen dat de recente toename van het aantal actieve bezitters van vergunningsplichtige vuurwapens gedeeltelijk toe te schrijven is aan de opname van voorheen ongekende illegale vuurwapenbezitters in het CWR.

4.1.2 Aantal geregistreeerde vuurwapens

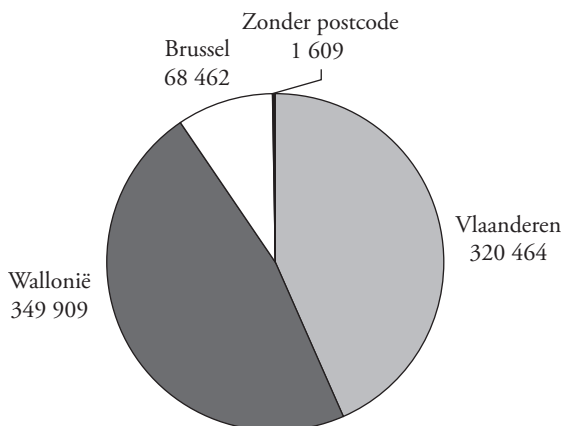
De statistieken van het Centraal Wapenregister geven ook een zicht op de aantallen vuurwapens die in België legaal voorhanden worden gehouden. Uiteraard gelden ten aanzien van deze statistieken dezelfde kanttekeningen over de betrouwbaarheid van de gegevens in het CWR. Ook deze cijfers moeten dus met de nodige voorzichtigheid gelezen en geïnterpreteerd worden.

In maart 2010 stonden bijna 1,2 miljoen vuurwapens geregistreerd in het CWR. Niet alle vuurwapens zijn echter 'actieve' vuurwapens. Ook de 'passieve' vuurwapens, bijvoorbeeld omdat ze werden gestolen of ingeleverd, blijven opgenomen in het CWR. In maart 2010 stonden er 740 444 vuurwapens als 'actief' geregistreerd. Dat komt neer op ongeveer 70 legale vuurwapens per duizend Belgen. In Wallonië (349 909)

zijn iets meer vuurwapens geregistreerd dan in Vlaanderen (320 464). Brussel staat in voor ongeveer 10% van de vuurwapens in België (68 462). Hieruit kunnen we afleiden dat er gemiddeld meer vuurwapens per persoon zijn in Wallonië dan in Vlaanderen en Brussel. Per duizend inwoners zijn er in Wallonië 101 vuurwapens, vergeleken met 52 in Vlaanderen en 64 in Brussel.

Figuur 4.2. Aantal actieve vuurwapens in het Centraal Wapenregister in Vlaanderen, Wallonië en Brussel in 2010.

Bron: Federale Politie, Centraal Wapenregister (statistieken maart 2010). Eigen berekening.

Aangezien uit het CWR verder blijkt dat er 409 062 actieve vuurwapenbezitters geregistreerd staan in België, kunnen we afleiden dat een legale vuurwapenbezitter in België gemiddeld ongeveer 1,8 vuurwapens heeft.⁹ Aangezien veel sportschutters, jagers en verzamelaars meerdere wapens bezitten, kunnen we ervan uitgaan dat een aanzienlijke groep wapenbezitters slechts 1 vuurwapen heeft. Dat betekent dat we twee groepen van wapenbezitters hebben in België: een eerder kleine groep vuurwapenbezitters met meerdere wapens in hun bezit en een grotere groep met slechts 1 of 2 vuurwapens in hun bezit.

Tabel 4.3 geeft, per type document op basis waarvan de wapens voorhanden worden gehouden, de aantallen vuurwapens weer zoals die in oktober 2006 en in maart 2010 in het CWR geregistreerd stonden. Uit deze cijfers blijkt dat het aantal actieve wapens dat in het CWR geregistreerd staat met ongeveer 6% verminderd is sinds 2006 (van 787 858 tot 740 444). Het verschil tussen beide waarden geeft echter geen indicatie van het aantal legale wapens dat tussen 8 juni 2006 en 31 oktober 2008 ingeleverd werd. Sinds de invoering van de nieuwe wapenwet werden immers ook nieuwe wapens aangekocht en werden een aantal voorheen illegale wapens in het CWR geregistreerd nadat ze geregulariseerd werden in het kader van de amnestiecampagnes.

Tabel 4.3. Aantallen geregistreerde actieve vuurwapens¹⁰ in het Centraal Wapenregister, oktober 2006 en maart 2010.

Type document	2006	2010
Erkenning verkoper	314	5
Erkenning verzamelaar	13 671	22 118
Houder verweer/oorlogswapen	580 243	362 400
Overdracht jacht/sportwapen	187 471	95 274
Houder gevonden wapen	8	40
Inbeslaggenomen wapen	1	4
Vergunning nieuwe wet 1 jaar ¹¹	71	857
Vergunning nieuwe wet	202	104 893
Statuut jager	5874	115 757
Statuut sportschutter	3	27 000
Statuut bijzondere wachter	–	461
Historische/folkloristische manifestaties	–	289
Vergunning zonder munitie	–	11 346
Totaal	787 858	740 444

Bron: Federale Politie, Centraal Wapenregister (statistieken voor oktober 2006 en maart 2010).

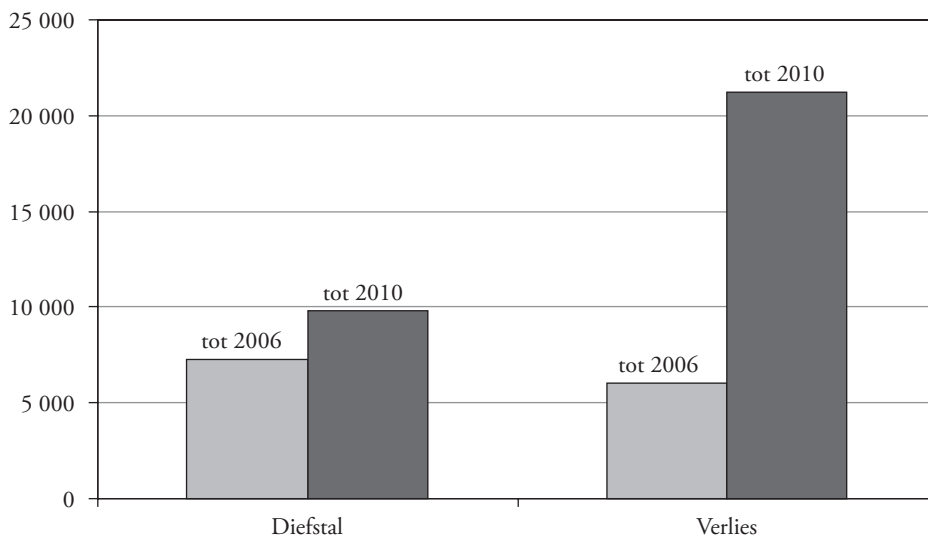
Opvallend in tabel 4.3 is de grote groep actieve vuurwapens die in 2010 geregistreerd stonden als ‘houder verweer/oorlogswapens’. Dat is opvallend aangezien dit een categorie uit de oude wapenwetgeving is die momenteel niet meer bestaat. Hetzelfde geldt voor de aanzienlijke groep vuurwapens die geregistreerd staan als ‘overdracht jacht/sportwapens’. Hiervoor bestaan twee verklaringen. Ten eerste is er de administratieve achterstand bij verschillende provinciale wapendiensten. Een groot aantal van de wapens in deze oude categorieën werd weliswaar aangegeven voor regularisatie bij de provinciale wapendiensten, maar de bezitters ervan kregen als gevolg van vertragingen in de administratieve behandeling voorlopig nog geen nieuwe vergunning.¹² Zolang dat niet gebeurt is, blijven deze wapens geregistreerd in de oude categorieën. Ten tweede zijn niet alle vergunningsplichtige wapens ingeleverd of geregulariseerd (en dus illegaal geworden). Er kan dus verwacht worden dat de aantallen wapens in deze oude categorieën van het CWR zullen blijven slinken, tot de wapendiensten alle regularisatie- en hernieuwingdossiers hebben weggewerkt. Dan zullen in deze categorieën alleen de wapens overblijven die door hun bezitters niet werden geregulariseerd of die door de bevoegde diensten ooit incorrect werden ingevoerd. Het wegwerken van de huidige achterstand in de regularisatiedossiers biedt dus belangrijke mogelijkheden om illegale wapens op te sporen.

Concluderend kunnen we stellen dat het aantal vuurwapens dat in België momenteel legaal in particuliere handen is de afgelopen jaren is afgenomen, dat het huidige cijfer in realiteit een overschatting is aangezien een deel van deze geregistreerde wapens door hun bezitters niet werden geregulariseerd, en dat het wegwerken van de administratieve achterstand in de regularisatiedossiers belangrijke mogelijkheden biedt voor de opsporing van deze niet-geregulariseerde en dus illegale wapens.

4.1.3 Aantal vuurwapens dat werd geregistreerd als ‘gestolen’ en ‘verloren’

De statistieken van het CWR geven ook een indicatie van de aantallen wapens die als gestolen of verloren werden aangegeven (voor zover deze aangiftes ook effectief in het CWR werden geregistreerd). Uit deze statistieken blijkt dat de aantallen wapens die als ‘gestolen’ of ‘verloren’ werden geregistreerd aanzienlijk gestegen zijn tussen 2006 en 2010: van 13 257 vuurwapens in 2006 naar 30 999 vuurwapens in 2010.¹³ Vooral de spectaculaire stijging van het aantal ‘verloren’ vuurwapens is opmerkelijk (zie figuur 4.3): in de 15 jaar tussen 1991 en 2006 werden 6019 vuurwapens opgegeven als ‘verloren’, en dat aantal nam op 3,5 jaar tijd (tussen oktober 2006 en maart 2010) met maar liefst 15 203 stuks toe (naar een totaal van 21 222). Met andere woorden, terwijl er tussen 1991 en 2006 jaarlijks ongeveer 375 vuurwapens als ‘verloren’ werden opgegeven, lag dat cijfer de afgelopen 3,5 jaar meer dan tienmaal hoger.

Figuur 4.3. Aantal vuurwapens dat werd geregistreerd als gestolen en verloren, 1991-2006 en 1991-2010.

De aantallen gestolen en verloren wapens kunnen gekoppeld worden aan de categorieën documenten op basis waarvan deze wapens geregistreerd stonden (zie tabel 4.3).

Tabel 4.4. Aantal vuurwapens dat werd geregistreerd als gestolen en verloren, per type document, 2010.¹⁴

Type document	Maart 2010	Aantal registraties tussen oktober 2006 en maart 2010	
	'Actieve' wapens	Diefstal	Verlies
Erkenning verkoper	5	6	0
Erkenning verzamelaar	22 118	12	35
Houder verweer/oorlogswapen	362 400	1898	10 858
Overdracht jacht/sportwapen	95 274	385	4191
Houder gevonden wapen	40	3	2
Inbeslaggenomen wapen	4	0	2
Vergunning nieuwe wet 1 jaar ¹⁵	857	1	1
Vergunning nieuwe wet	104 893	81	45
Statuut jager	115 757	127	63
Statuut sportschutter	27 000	22	2
Statuut bijzondere wachter	461	3	0
Historische/folkloristische manifestaties	289	0	1
Vergunning zonder munitie	11 346	1	3
Totaal	740 444	2539	15 203

Bron: Federale Politie, Centraal Wapenregister (statistieken voor oktober 2006 en maart 2010).

In tabel 4.4 springen vooral de cijfers met betrekking tot de verweer- en oorlogswapens in het oog. Tussen oktober 2006 en maart 2010 werd een groot aantal van deze wapens als gestolen of als verloren opgegeven. De verhouding tussen het aantal wapens dat als gestolen of verloren werd opgegeven en het totale aantal actieve wapens ligt veel hoger bij de verweer- en oorlogswapens dan bij de overige categorieën van wapens (zoals die op basis van sportschutterslicenties of jachtverloven). Er zijn echter geen harde verklaringen voor dat grote aantal verweer- en oorlogswapens die als verloren en gestolen werden geregistreerd. Een eerste mogelijke hypothese is dat een aantal vuurwapenbezitters tijdens de regularisatieperiode op zoek gingen naar hun wapens om ze te regulariseren, in te leveren of over te dragen, en toen pas merkten dat ze die wapens al een tijdje kwijt waren. Het is evenwel niet onbelangrijk dat het hier gaat om een categorie wapens waarvan de vergunningen volgens de nieuwe wapenwet van 2006 hernieuwd moesten worden als ze ouder dan vijf jaar waren. In tegenstelling tot

de jacht- en sportwapens, waarvoor wapenbezitters een vergunning konden krijgen op voorwaarde dat ze meerderjarig waren en geen strafblad hadden, konden bezitters van verweer- en oorlogswapens alleen een nieuwe vergunning voor hun wapens krijgen als ze een wettige reden konden aantonen. Een tweede mogelijke hypothese is dat een groep wapenbezitters die ervan uitging geen wettige reden te hebben om hun wapens te kunnen houden, deze wapens als gestolen of verloren heeft opgegeven om ze (weliswaar op illegale wijze) in hun bezit te houden, zonder dat ze nog als actieve wapens op hun naam in het CWR geregistreerd stonden. Deze hypothesen kunnen op basis van de beschikbare gegevens echter niet getoetst worden.

4.1.4 *Ingeleverde en geregulariseerde wapens na de invoering van de wapenwet van 8 juni 2006*

In oktober 2006 stonden er 787 858 wapens geregistreerd in het CWR (zie hierboven). De nieuwe wapenwet van 8 juni 2006 bepaalde dat alle wapens die onder de oude wapenwet legaal voorhanden gehouden waren, geregulariseerd moesten worden volgens de voorwaarden van het nieuwe controleregime. Wapenbezitters konden dat (tot 31 oktober 2008) doen op verschillende manieren, meer bepaald door:

- oude vergunningen (voor verweer- en oorlogswapens) te hernieuwen;
- vergunningen aan te vragen voor jacht- en sportwapens (in het geval die na 1 januari 2006 aangekocht werden, was deze vergunning slechts 1 jaar geldig);
- wapens te registreren op een andere bezitstitel, zoals een jachtverlof, een sport-schutterslicentie, op basis van het statuut van bijzondere wachter, of als folkloristische vereniging;
- een vergunning aan te vragen voor passief wapenbezit.

De nieuwe wet voorzag ten tweede ook in grote inzamelacties van illegale en legale wapens en in een amnestieperiode, waarin men zijn illegale wapens kon regulariseren.

Tegenstanders en critici van de wapenwet van 8 juni 2006 hebben geargumenteed dat de invoering van de nieuwe wet een toename van het illegale wapenbezit tot gevolg had. Volgens hun argumentatie was de nieuwe wet zo streng dat heel wat wapenbezitters hun wapens niet hebben aangegeven omdat ze bang waren dat ze hun wapens niet zouden kunnen houden. De vraag is natuurlijk of we kunnen achterhalen over hoeveel wapens het ongeveer gaat. In deze paragraaf proberen we een zicht te krijgen op de aantallen wapens die ten gevolge van de invoering van de nieuwe wapenwet werden ingeleverd en geregulariseerd. Het is op basis van de bestaande cijfers echter vrijwel onmogelijk om na te gaan of de nieuwe wapenwet tot een toename van het illegaal wapenbezit heeft geleid. Zoals uit de cijfers in deze paragraaf blijkt, is het beschikbare cijfermateriaal over de inzamelacties en de regularisatie van vuurwapens onvolledig en in aanzienlijke mate onbetrouwbaar.¹⁶ We moeten hierbij wel vermelden dat een

aanzienlijk deel van de wapens die niet ingeleverd of geregulariseerd werden – en die dus illegaal geworden zijn – natuurlijk wel gekend zijn. Ze staan immers geregistreerd in het CWR.

De precieze aantallen wapens die na de invoering van de nieuwe wapenwet werden ingeleverd blijken moeilijk te berekenen. De beschikbare gegevens zijn namelijk niet volledig, omdat niet alle provincies systematisch en op dezelfde manier statistieken van ingeleverde wapens hebben bijgehouden. Bovendien verschillen de cijfers afhankelijk van de bron.¹⁷ De cijfers die effectief beschikbaar zijn over het aantal ingeleverde wapens, geven bovendien geen zicht op de verhouding tussen het aantal legale en illegale ingeleverde wapens. Toch proberen we hier, voor zover dat mogelijk is, een indicatie te geven van de aantallen ingeleverde wapens. Daarvoor raadplegen we de cijfers van de provinciale wapendiensten, zoals beschreven in de activiteitenrapporten van de federale diensten van de gouverneurs, voor de periode 2006-2008 (zie tabel 4.5)

Tabel 4.5. Ingeleverde wapens volgens de activiteitenrapporten van de gouverneurs 2006-2008.

Provincie	rapport 2006	rapport 2007	rapport 2008
Antwerpen	14 221	5738	4053
Brussel	1779	6066	7217
Henegouwen	2516	onbekend	onbekend
Limburg	6504	13 019	1395
Luik	3620	meer dan 12 000	meer dan 2000
Luxemburg	1506	onbekend	onbekend
Namen	2637	4500	5600
Oost-Vlaanderen	9696	11 456*	1142*
Vlaams-Brabant	11 311	17 710	18 876
Waals-Brabant	1705	onbekend	onbekend
West-Vlaanderen	6504	9403	16 289
Totaal		meer dan 198 463	

* Cijfers gekregen van de provinciale wapendienst van Oost-Vlaanderen.

Bron: Federale diensten gouverneurs, *Activiteitenrapporten 2006, 2007 en 2008*, Brussel: FOD Binnenlandse Zaken.

Uit de verzamelde cijfergegevens kunnen we afleiden dat de afgelopen jaren minstens 198 000 vuurwapens werden ingeleverd bij de bevoegde overheidsdiensten. Meer zicht op concrete aantallen van ingeleverde wapens is op basis van deze cijfers bijzonder moeilijk, omdat de cijfers niet betrouwbaar genoeg zijn. Bovendien bieden deze statistieken geen zicht op hoeveel ingeleverde wapens legaal of illegaal waren. Dat maakt deze cijfers

ongeschikt om na te gaan wat er na de invoering van de wapenwet van 2006 gebeurd is met de wapens die ten tijde van de invoering in het CWR geregistreerd stonden.

Uit cijfers van de FOD Justitie blijkt dat tot juli 2009 bij de provinciale wapendiensten 184 821 aanvragen werden ingediend om oude vergunningen te hernieuwen en dat er ongeveer evenveel aanvragen tot hernieuwing werden ingediend in Vlaanderen als in Wallonië (tabel 4.6).

Tabel 4.6. Aanvragen tot hernieuwing van oude wapenvergunningen 2006-2009.

Gewest	Aanvragen tot hernieuwing van oude vergunningen
Vlaams Gewest	84 701
Waals Gewest	87 118
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	13 002
Totaal	184 821

Bron: Weyts, B., schriftelijke vraag 750 d.d. 9 juli 2009 tot de minister van Justitie, *Bulletin van vragen en antwoorden, zitting 2008-2009, QRVA 52 73*, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 17 augustus 2009.

Tabel 4.7. Aanvragen van vergunningen voor passief wapenbezit, 2006-2008.

	Ingediende aanvragen	Aanvaarde aanvragen	Geweigerde aanvragen	Aanvragen nog in onderzoek
Antwerpen	911	52	1	858
Brussel	1874	305	19*	1550
Henegouwen	2221	onbekend	234**	1.987
Limburg	574	110	0	464
Luik***	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Luxemburg***	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Namen***	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Oost-Vlaanderen	2092	145	42	6905 ¹⁸
Vlaams-Brabant	911	88	0	823
Waals-Brabant***	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
West-Vlaanderen	4268	1549	12	2719
Totaal	Minstens 12 851	Minstens 2606	Minstens 308	

* lopende procedures van weigering wegens gevaar voor de openbare orde etc.

** onontvankelijke aanvragen.

*** de registratiewijze van de dossiers laat niet toe om het aantal dossiers betreffende passief wapenbezit te bepalen of de administratie houdt de aanvragen niet bij volgens het ingeroepen motief.

Bron: Monfils, P., schriftelijke vraag 4-2861 d.d. 22 januari 2009 tot de minister van Justitie, Senaat.

Cijfers over passief wapenbezit (na een erfenis of na het stopzetten van jacht- of sport-schuttersactiviteiten) vinden we in het CWR (zie tabel 4.3), maar het gaat hier alleen over vergunningen voor passief wapenbezit die al effectief geregistreerd zijn. Tabel 4.7 geeft een zicht op de *aanvragen* van vergunningen voor passief wapenbezit. Hoewel deze cijfers slechts gedeeltelijk beschikbaar zijn (niet voor alle provincies), blijkt uit tabel 4.7 dat het aantal ingediende aanvragen in januari 2009 hoger was dan het aantal wapens dat in maart 2010 effectief in het CWR geregistreerd stond op basis van passief wapenbezit. Een groot deel van deze aanvragen wachtte in maart 2010 dus nog op administratieve afhandeling. Dat blijkt ook uit tabel 4.7: in elke provincie waarvoor cijfermateriaal beschikbaar is, ligt het aantal aanvragen dat nog wordt onderzocht beduidend hoger dan het aantal reeds behandelde aanvragen. Het aantal vergunningen voor passief wapenbezit zal de komende jaren dus waarschijnlijk nog sterk toenemen.

Op basis van de onvolledige cijfers van de provinciale wapendiensten kunnen we louter een ruwe schatting maken van het totale aantal vuurwapens dat na de invoering van de nieuwe wapenwet werd ingeleverd. We schatten dit aantal op iets meer dan 200 000 legale en illegale vuurwapens. Hoe groot het aandeel illegale wapens was, is niet bekend. Verder weten we dat er bijna 185 000 hernieuwingen van oude vergunningen werden aangevraagd, en meer dan 15 000 vergunningen voor passief wapenbezit. Bovendien werd een groot aantal vuurwapens geregulariseerd door ze in te schrijven op een nieuwe bezitstitel (zoals bijvoorbeeld een jachtverlof of een sport-schutterslicentie).

4.2 Vuurwapenbezit in België geschat op basis van bevragingen

Een schatting maken van het totale aantal vuurwapens in België is geen makkelijke opgave. Uit de cijfers van het CWR kunnen we afleiden dat er momenteel in ons land ongeveer 409 000 actieve vuurwapenbezitters geregistreerd staan, die samen ongeveer 740 000 vergunningsplichtige wapens bezitten (zie 4.1). Naast deze vergunningsplichtige wapens die in het bezit zijn van particulieren en rechtspersonen, hebben we echter nauwelijks zicht op het aantal overige vuurwapens dat in België aanwezig is, zoals de vrij verkrijgbare vuurwapens en de illegale vuurwapens. Een manier om het vuurwapenbezit en het totale aantal vuurwapens in te schatten, is het gebruik van anonieme bevragingen bij een representatieve steekproef van de bevolking. In deze sectie overlopen we de resultaten van twee bevragingen die peilden naar het vuurwapenbezit in België. Amerikaans onderzoek heeft aangetoond dat survey-onderzoek naar vuurwapenbezit tot betrouwbare resultaten kan leiden.¹⁹

Op regelmatige basis worden grootschalige, internationale telefonische enquêtes gehouden waarin gepeld wordt naar verschillende aspecten van slachtofferschap van criminele feiten. De 'International Crime Victims Survey' werd voor de eerste keer uitgevoerd in 1989, en herhaald in 1992, 1996, 2000 en 2004-2005. Tijdens deze periode werden meer dan 300 000 mensen in dertig landen bevraged over hun ervaringen met slachtofferschap en criminaliteit.²⁰ Aan de respondenten werd ook de vraag gesteld of er in hun gezin een vuurwapen voorhanden was. Hoewel deze vraag uiteraard niet onproblematisch is – omdat de neiging van respondenten om op dit soort vragen sociaal wenselijke of ontwijkende antwoorden te formuleren vrij groot moet worden ingeschat – leveren de resultaten van de bevraging interessante resultaten op, niet het minst om een vergelijkend zicht te krijgen op wapenbezit in internationaal perspectief.

Tabel 4.8. Wapenbezit in gezinnen in internationaal perspectief (percentages), 1989-2005.

	1989		1992-1994		1995-1998		1999-2003		2004-2005	
	VW ²¹	HW	VW	HW	VW	HW	VW	HW	VW	HW
Finland	25,5	7,2	25,4	6,3	28,8	6,0	23,7	6,4	37,9	6,3
Zwitserland	32,8	13,9			35,3	13,8	35,7	11,8	28,6	10,3
Frankrijk	25,3	5,9			22,6	4,9	18,2	2,8	16,1	3,7
Oostenrijk					15,3	8,1			15,1	5,6
Italië			16,1	5,5					12,9	5,3
Duitland	9,2	6,7							12,5	4,2
België	16,5	6,4	15,6	6,7			11,4	4,3	11,4	5,2
Engeland en Wales	4,7	0,4	4,2	0,6	3,9	0,5	3,1	0,1	6,1	0,5
Nederland	2,0	0,9	2,0	1,4	2,3	0,9	1,7	0,8	4,8	1,3

Bron: J. van Dijk, J. van Kesteren en P. Smit (2007), *Criminal Victimization in International Perspective. Key findings from the 2004-2005 ICVS and EU ICS*.

Van de negen onderzochte Europese landen ligt het vuurwapenbezit het hoogst in Finland en Zwitserland. In deze landen bezitten respectievelijk 37,9% en 28,6% van de gezinnen een vuurwapen. Het betreft daarbij vooral lange wapens, aangezien het bezit van handvuurwapens slechts bij respectievelijk 6,3% en 10,3% van de gezinnen voorkomt. Het laagste vuurwapenbezit vinden we in Nederland en in Engeland en Wales, waar respectievelijk 4,8% en 6,1% van de gezinnen een vuurwapen bezitten. België vinden we in deze rangschikking onderaan een middengroep. Volgens deze studie bezat 11,4% van de Belgische gezinnen in 2004-2005 een vuurwapen en 5,2% van de gezinnen een handwapen.

Meer recente cijfers over vuurwapenbezit bij Belgische gezinnen zijn beschikbaar dankzij de telefonische bevraging die TNS Dimarso in opdracht van het Vlaams Vredesinstituut afnam bij een duizendtal Belgen in september 2010. Deze representatieve steekproef van Belgen kreeg dezelfde vraag voorgelegd als in de ‘International Crime Victims Survey’, namelijk “Bezit u of iemand van uw gezin een vuurwapen?”.²² In totaal antwoordde 5,1% van de respondenten positief op deze vraag. Verder blijkt dat 1,1% van de respondenten “weet niet” antwoordde of niet wilde antwoorden op deze vraag.

Tabel 4.9. Wapenbezit in gezinnen in België (percentages), september 2010.

Bezit u of iemand van uw gezin een vuurwapen?	
Ja	5,1%
Nee	93,7%
Weet niet – geen antwoord	1,1%
Totaal (N = 1057)	100%

De resultaten van de recente bevraging in opdracht van het Vlaams Vredesinstituut laten toe om het wapenbezit in België te onderscheiden naar gewest, leeftijdscategorie en opleidingsniveau.

Uit de bevraging bleek dat het vuurwapenbezit in België sterk verschilt per gewest.²³ In Wallonië (9,3%) ligt het percentage beduidend hoger dan in Vlaanderen (3,4%). Dat is niet zo verassend gezien de reeds besproken statistieken uit het CWR. Opvallend is wel het hoge percentage gezinnen uit Brussel waarin een vuurwapen aanwezig is (5,2%), des te meer omdat er geen significante verschillen bestaan naargelang de verstedelijkingsgraad.

Tabel 4.10. Percentage gezinnen met een vuurwapen in huis, per gewest, 2010.

Gewest respondent	Percentage van wapenbezit in gezin
Vlaams Gewest	3,4%
Waals Gewest	9,3%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	5,2%

Hoewel het in tabel 4.9 aangegeven percentage van 5,1% Belgische gezinnen die een vuurwapen bezitten waarschijnlijk een onderschatting is van de realiteit,²⁴ kunnen we toch de evolutie van het vuurwapenbezit in België tussen 1989 en 2010 in kaart

brengen, aangezien exact dezelfde vraag werd gebruikt als bij de ‘International Crime Victims Survey’ (zie tabel 4.8). Uit deze cijfers blijkt dat het wapenbezit in België op twintig jaar tijd sterk is afgenomen. Begin jaren 90 schommelde dat percentage rond de 16%, in de eerste helft van de jaren 2000 lag het op 11,4% en nu op 5,1%. Vergeleken met de jaren net voor de wijziging van de wapenwetgeving is het aandeel gezinnen met een vuurwapen in huis dus gehalveerd.

Tabel 4.11. Evolutie van het percentage gezinnen met een vuurwapen in huis, 1989-2010.

Periode	Percentage gezinnen die een vuurwapen bezitten
1989	16,5%
1992-1994	15,6%
1999-2003	11,4%
2004-2005	11,4%
2010	5,1%

Cijfers 1989-2005: Dijk, van Kesteren & Smit (2007).

Cijfers 2010: Eigen bevraging.